

Purpose – to define essence and value of investment attractiveness of modern holding enterprises of Ukraine.

Methods. The attraction of domestic and foreign investments into the real sector of the economy of Ukraine seems relevant, since under these conditions one of the priority issues for any industrial enterprise becomes the problem of strengthening its positions in the market environment, including through increased investment attractiveness.

Results. In world practice, holding companies are primarily financial centers, around which separate companies are united, while not losing its commercial autonomy. Today, virtually all major corporations in the United States and Western Europe have in their composition a financial center in the form of a holding company.

Originality. After analyzing and exploring the advantages and disadvantages provided by various definitions of "investment attractiveness", one can conclude that investment attractiveness is one of the most important characteristics of investment objects and instruments.

Conclusion. Therefore, one can give the following definition of "investment attractiveness of the enterprise". This is a systematic report of economic indicators of the individual enterprise that defines the expediency of investing in this enterprise. This definition covers the main economic performance of a separate holding company, including changes in the economic, political, informational and environmental environment.

Keywords: essence and meaning, investment attractiveness, holding enterprises.

Одержано редакцією: 27.11.2017
Прийнято до публікації: 12.12.2017

УДК 332.143:316.774

ПОДЛУЖНА Наталія Олександрівна,

к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту,
ДВНЗ «Донецький національний
технічний університет»,
м. Покровськ, Україна
podluzna@gmail.com
Nataliia.podluzhna@donntu.edu.ua

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ЗНАННЄВИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Систематизовано властивості знань та уточнено їх зміст у економічному та управлінському контекстах. Визначено чинники, що сприяють формуванню економіки знань на регіональному рівні. Уточнено сутність поняття «знаннєвий розвиток регіону».

Ключові слова: економіка знань, регіон, властивості знань, знаннєвий розвиток, чинники економіки знань, регіональна політика.

Постановка проблеми. Прискорення процесів переходу України до побудови економіки знань (далі – ЕЗ) змінюють пріоритети розвитку у всіх секторах національної економіки та мають креативно-інноваційну і цифрову основи зрушень в їх діяльності, що обумовлює зміну векторності регіональної політики, спрямованої на використання інноваційних і знаннєвих ресурсів. Отже проблема визначення сутності знань, їх властивостей та впливу на регіональні процеси прогресивного розвитку є актуальною в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню сутності категорії «знання» та встановленню її значення для розвитку постіндустріальної економіки присвячено праці багатьох зарубіжних і українських науковців. Першим, ще у 1962 р., акцентував увагу на необхідності виявлення економічних аспектів управління знаннями Ф. Махлуп, праці якого

було присвячено особливостям процесу виробництва знань в освіті, наукових дослідженнях і розробках, комунікаціях й встановленню їх впливу на динаміку макропоказників [1]. П. Друкер у 1968 р. розкрив значимість знань та інформації, які зумовлюють нові орієнтири в економіці країни та визначають базові вектори формування інформаційного суспільства [2]. У 1973 р. Д. Белл також наголошував на цінності знаньських ресурсів в економічному розвитку країни, що ознаменувало початок переходу від індустріального до постіндустріального суспільства [3]. У зв'язку з виявленням нового джерела прогресу на всіх рівнях управління – знань – у 1994 р. П. Дасгупта та П. Девід розкрили сутність нової економічної науки, заснованої на знаннях [4]. Пізніше О. Тоффлер та Х. Тоффлер також обґрунтовували нові джерела багатства країн й акцентували увагу на формуванні новітнього типу господарювання – розумної економіки, заснованої на знаннях [5]. Сучасні дослідження Д. Арайа розкривають парадигму становлення ЕЗ і обґрунтовують багатоаспектність її форм прояву – інноваційної, креативної, зеленої та мережевої компонент [6].

Поступово в економічній думці почало формуватися розуміння про цінність знань для соціально-економічного розвитку країни, її регіонів, суб'єктів господарювання й конкретних особистостей. Так, І. Нонака ще у 1994 р. запропонував теорію створення організаційних знань, обґрунтував цінність їх нагромадження для суб'єктів господарювання [2]. Д. Одретч і М. Фелдман у 1996 р. довели існування інноваційних кластерів і встановили їх галузевий життєвий цикл, що збільшує цінність знаньських ресурсів для об'єднань підприємств. Дж. Гилмор і Дж. Пайн концентрували увагу на значущості знань, що базуються на досвіді, для бізнесу при побудові в країні ЕЗ [7]. Т. Давенпорта та Л. Прусак висловили ідею взаємозалежності розвитку бізнесу й економіки країни, заснованої на знаннях, та у 1998 р. розкрили цінність практичних знань, визначили сутність процесу управління ними на рівні суб'єктів господарювання [8].

Значний вклад у розвиток теорії ЕЗ було зроблено представниками української школи. Так, у 2004 р. В. Геєць одним з перших українських науковців означив вектор перехідних процесів в Україні у напрямі ЕЗ та визначив інноваційні перспективи розвитку країни [9]. У 2007 р. В. Семиноженко розробив для України доктрину ЕЗ, практичне втілення якої мало б стати базисом докорінних змін в економіці країни [10]. Л. Федулова розкрила концептуальні засади ЕЗ [11], а О. Кучеров – теоретичні основи управління ЕЗ у країні [12]. Л. Смоляр і Н. Коба розглядають знання як стратегічний ресурс та визначають його специфічні ознаки [13]. А. Колот висвітлює результати досліджень починаючи з 2010 р. його кафедри, присвячені визначенню значення інноваційної праці та ролі людини, її місця на ринку праці у напрямі формування ЕЗ [14]. А. Чухно обґрунтував доцільність застосування методів модернізації національної економіки для досягнення країною стану ЕЗ [15]. В. Ляшенко і Є. Котов розвили ідею модернізації промисловості України з метою підвищення рівня знаннєвого розвитку її економіки [16].

Не дивлячись на велику кількість публікацій, присвячених проблемі визначення ролі знань у розвитку національної та регіональної економіки, залишаються недослідженими питання визначення властивостей знаньських ресурсів, які сприяють розвитку на всіх рівнях управління та встановлення факторів, що зумовлюють регіональний знаннєвий розвиток.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є встановлення властивостей знань, які є корисними у процесах економічного прогресу, та систематизація факторів, які впливають на знаннєвий розвиток регіонів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Отже, узагальнення існуючих підходів до розуміння сутнісних характеристик категорії «знання» дозволило виокремити основні їх властивості, рис. 1.

Визначені властивості знань забезпечують їх використання у регіональних процесах становлення ЕЗ. Тобто знання стають пріоритетом у визначенні векторів ефективної регіональної політики.

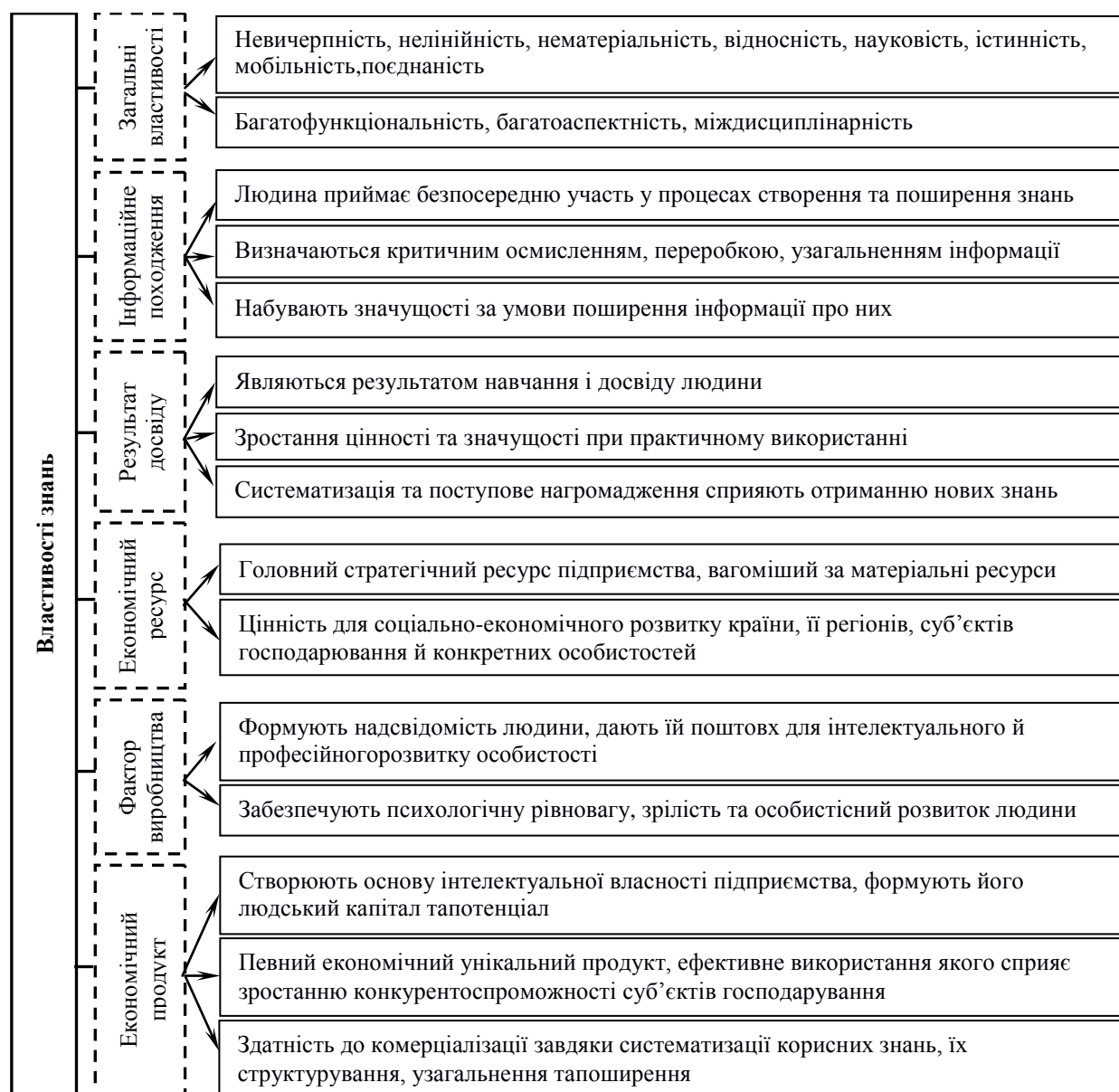

Рис. 1. Систематизація властивостей знань*

* Систематизовано автором

З метою підвищення рівня соціально-економічного розвитку на основі активізації процесів використання знанневих ресурсів було встановлено основні чинники, які впливають на формування ЕЗ на рівні регіону (табл. 1). Чинники було згруповано у дев'ять однорідних груп: природні, історико-політичні, соціально-демографічні, інфраструктурні, професійно-кваліфікаційні, соціально-економічні й фінансові, науково-інноваційні, виробничо-підприємницькі та управлінські. Склад кожної групи розкрито конкретними показниками, що кількісно та якісно визначають ступінь впливу [17].

Вплив кожної з груп перелічених чинників покликаний сприяти знанневому розвитку регіону, під яким доцільно розуміти процес прогресивних змін його соціально-економічного стану та підвищення якості життя населення, що є результатом приросту інтелектуального, інноваційного і людського капіталів та базується на активізації інструментів створення, використання і поширення знань, які сприяють формуванню ЕЗ і забезпечують прояв її різних форм на певній території. При цьому прискорити знанневий розвиток певного регіону можна завдяки як комплексності підходу до виокремлених чинників, так і вибіркового характеру відбору тих сфер впливу, що визначають специфіку та конкурентні переваги території щодо нагромадження знань. Визначення та урахування означеної специфіки має бути покладено у основу розробки стратегії розвитку регіону.

Систематизація чинників, які сприяють формуванню ЕЗ у регіонах України*

Група чинників	Склад чинників
Природні	Природно-кліматичні умови регіону Забезпеченість регіону стратегічними ресурсами Географічне розташування регіону, територіальна близькість до столиці країни та економічно розвинених країн Європи Ступінь господарської освоєності території регіону Площа території регіону
Історико-політичні	Культурна спадщина регіону та стан її збереження до сьогодення Традиції, навички й стиль життя населення регіону Політичне життя регіону, його активність Вплив зовнішніх чинників на розвиток регіону протягом всього періоду його існування
Соціально-демографічні	Природний рух населення регіону Структура населення за віком, статтю, рівнем освіти, місцем проживання, сферами зайнятості Інтенсивність міграційних процесів у регіоні, вектори руху населення Щільність населення регіону Рівень безробіття, неформальної зайнятості у регіоні
Інфраструктурні	Наявність та розвиненість транспортної, соціальної, інформаційної, інформаційно-комунікаційної інфраструктур у регіоні Забезпеченість регіону загальноосвітніми та позашкільними закладами, Забезпеченість закладами охорони здоров'я у регіоні Наявність бібліотек, архівів, музеїв, ступінь їх залучення до процесів збереження та передачі знань
Професійно-кваліфікаційні	Забезпеченість регіону вищими та професійно-технічними закладами освіти Ділова активність населення регіону Якість робочої сили регіону, її професійно-кваліфікаційна й освітня структура Попит та пропозиція на робочу силу у межах регіону Ступінь забезпеченості населення регіону робочими місцями відповідної якості Професійна орієнтація молоді у регіоні Можливості для працевлаштування кваліфікованої молоді у регіоні Професійні особливості освіти дорослого населення
Соціально-економічні й фінансові	Соціально-економічний рівень розвитку регіону Економічна роль регіону у національній економіці Якість та рівень життя населення регіону Розвиненість соціальних зв'язків, соціальних мереж, соціального капіталу Середній рівень оплати праці у регіоні Рівень оплати праці високої кваліфікації у регіоні Рівень умов праці, забезпечення гарантій стабільної зайнятості у регіоні Соціальна відповідальність бізнесу і влади регіону Легкість відкриття та ведення бізнесу Пільгові умови кредитування для реалізації інновацій
Науково-інноваційні	Науковий потенціал регіону, функціонування наукових установ, спрямованість їх діяльності Система й інструменти регіонального стимулювання суб'єктів господарювання до здійснення інноваційної діяльності, створення бізнес-ідей Розвиненість інноваційної інфраструктури Доступність і достатність інвестиційних ресурсів із різних джерел для здійснення інноваційної діяльності Залучення молоді до розв'язання проблем, пов'язаних із розробкою і впровадженням інноваційних технологій Наявність і функціонування кластерів (регіональних, міжрегіональних та транскордонних), інноваційних платформ, венчурних фондів Дієвість й результативність інноваційного розвитку регіону

Група чинників	Склад чинників
Виробничо-підприємницькі	Галузева структура суб'єктів господарювання регіону Ділова активність підприємництва у регіоні Специфіка діяльності бізнесу, розвиненість бізнес-середовища Рівень конкуренції між товаровиробниками регіону Сформовані партнерські відносини між суб'єктами господарювання і владою
Управлінські	Стратегічна спрямованість програм розвитку регіону Досвід залучення до обговорення стратегій розвитку регіону провідних представників бізнесу, освіти і науки, молоді Партнерські відносини між бізнесом і владою Розвиток територіальних громад Ступінь запровадження е-врядування Ефективність регіонального управління Інтегрованість регіонального розвитку

*Розроблено автором

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, на основі теоретичного узагальнення результатів наукових досліджень, присвячених проблематиці становлення ЕЗ на регіональному та національному рівнях було здійснено уточнення сутності й ролі знань у сучасному суспільстві та удосконалено класифікацію їх властивостей, як джерела людського розвитку. Систематизовано характеристики, які дозволяють розкрити сутність знань з точки зору інформаційного походження, як результату досвіду людини або підприємства, як продукту, ресурсу і безпосередньо як фактору виробництва. Завдяки проведеному дослідженню було уточнено зміст кожної характеристики на основі встановлення властивостей знань у економічному та управлінському контекстах. Визначено чинники, що сприяють формуванню ЕЗ на регіональному рівні. Уточнено сутність поняття «знаннєвий розвиток регіону». Подальшим напрямом дослідження є визначення стратегій регіональної політики, спрямованих на формування ЕЗ з урахуванням існуючого інтелектуального, інноваційного і людського потенціалів певних територій.

Список використаних джерел:

1. Махлуп Ф. Производство и распространение знаний в США: пер. с англ. – М.: Прогресс, 1966. – 462 с.
2. Друкер П.Ф. Эпоха разрыва: ориентиры для нашего меняющегося общества. – М.: Вильямс И.Д., 2007. – 336с.
3. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. Перевод с англ. – М.: Academia, 1999. – 956 с.
4. Dasgupta P., David P.A. Toward a new economics of science // Research Policy. – 1994. –23(5). – pp. 487-521.
5. Тоффлер Э. Революционное богатство: как оно будет создано и как оно изменит нашу жизнь / Э. Тоффлер, Х. Тоффлер; [Пер. с англ. М. Султанова, И. Цыркун]. – М.: АСТ; АСТ МОСКВА; Профиздат, 2008. – 569с.
6. Araya D. Rethinking US Education Policy. Paradigms of the Knowledge Economy /D. Araya. – New York: Palgrave Macmillan, 2015.– 184 p.
7. Pine Joseph, Gilmore James. The Experience Economy. Boston Harvard Business School Press, 1998. – P. 97-105.
8. Davenport Thomas, Prusak Lawrence. Working Knowledge. Boston Harvard Business School Press, 1998. – P. 1-19.
9. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко. – Харків: Константа, 2006. – 272 с.
10. Семиноженко В. Доктрина економіки знань (Проект) [Електронний ресурс] / В. Семиноженко. – Режим доступу: <http://www.semynozhenko.net>
11. Федулова Л.І. Концептуальні засади економіки знань [Електронний ресурс] / Л.І. Федулова. – Режим доступу: http://ief.org.ua/Arjiv_ET/Fedulova208.pdf.
12. Кучеров О.П. Теорія управління економікою знань – К.: НДІ «Укragenпромпродуктивність», 2008. – 260 с.
13. Смоляр Л.Г. Знання як стратегічний ресурс сучасного підприємства / Л.Г. Смоляр, Н.В. Коба [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/1135>.
14. Колот А. Інноваційна праця та інтелектуальний капітал у системі факторів формування економіки знань / А. Колот // Україна: аспекти праці. – 2007. – № 4. – С. 4-9.

15. Чухно А.А. Модернизация экономики и экономическая теория // Экономика Украины. – 2012. – №9. – С.4-12.
16. Ляшенко В.І. Україна ХХІ: неоіндустріальна держава або «крах проекту»? : моногр. / В.І. Ляшенко, С.В. Котов; НАН України, Ін-т економіки пром-сті; Полтавський ун-т економіки і торгівлі. – К., 2015. – 196 с.
17. Захарова О.В. Систематизація підходів до оцінки ступеня досягнення економікою країни стану економіки знань // О.В. Захарова, Н.О. Подлужна // Соціально-трудові відносини: теорія і практика. – Збірник наукових праць. ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана». – Київ – 2016. – №2. – С.91-99.

References:

1. Machlup, F. (1962). The Supply of Inventors. *The Rate and Directions of Inventive Activity*, 155 [in Russian].
2. Druker, P.F. (2007) Epoha razryva: orientiryi dlya nashego menyayuschegosya obschestva. *M.: Vilyams I.D.*, 336 [in Russian].
3. Bell, D. (1999) Gryaduschee postindustrialnoe obschestvo. Opyit sotsialnogo prognozirovaniya *Moskva Academia*, 956 [in Russian].
4. Dasgupta, P., David, P.A. (1994) Toward a new economics of science. *Research Policy*, 23(5), 487-521 [in English].
5. Toffler, E. (2008) Revolutsionnoe bogatstvo: kak ono budet sozdano i kak ono izmenit nashu zhizn *M.: AST; AST MOSKVA, Profizdat*, 569 [in Russian].
6. Araya, D. (2015) Rethinking US Education Policy. Paradigms of the Knowledge Economy, *New York, Palgrave Macmillan*, 184 [in English].
7. Pine, J., Gilmore, J. (1998) The Experience Economy. *Boston Harvard Business School Press*, 97-105. [in English].
8. Davenport, T., Prusak, L. (1998) Working Knowledge. *Boston Harvard Business School Press*, 1-19 [in English].
9. Geets, V.M., Seminozhenko, V.P. (2006) Innovatsiyni perspektivi Ukrainy. *Harkiv: Konstanta*, 272 [in Ukrainian].
10. Seminozhenko, V. Doktrina ekonomiki znan (Proekt) [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.semynozhenko.net> [in Ukrainian].
11. Fedulova, L.I. Kontseptualni zasady ekonomiki znan [Electronic resource]. – Access mode: http://ief.org.ua/Arjiv_ET/Fedulova208.pdf [in Ukrainian].
12. Kucherov, O.P. (2008) Teoriya upravlinnya ekonomikoyu znan. *K.: NDI «Ukragropromproduktivnist»*, 260 [in Ukrainian].
13. Smolyar, L. G., Koba, N. V. Znannya yak strategichnyi resurs suchasnogo pidpriemstva [Electronic resource]. – Access mode: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/1135> [in Ukrainian].
14. Kolot, A. (2007) Innovatsiyna pratsya ta intelektualnyi kapital u sistemi faktoriv formuvannya ekonomiki znan? *Ukrayina: aspekti pratsi*, 4, 4-9 [in Ukrainian].
15. Chuhno, A.A. (2012) Modernizatsiya ekonomiki i ekonomicheskaya teoriya. *Ekonomika Ukrainyi*, 9, 4-12 [in Ukrainian].
16. Lyashenko, V.I., Kotov, E.V. (2015) Ukrayina ХХІ: neoindustrialna derzhava abo «krah proektu»? *Poltavskiy un-t ekonomiki i trgovlii, Kyiv*, 196 [in Ukrainian].
17. Zakharova, O.V., Podluzhna, N.O. (2016) Systematyzatsiia pidkhodiv do otsinky stupenia dosiahnennia ekonomikoiu krainy stanu ekonomiky znan [The systematization of approaches to assessing the degree of achievement of the country's economy is a knowledge economy] *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia i praktyka, Zbirnyk naukovykh prats. DVNZ «KNEU im. V. Hetmana», Kyiv*, 2, 91-99 [in Ukrainian].

PODLUZHNA Nataliya Oleksandrivna,

Candidate of economics, Associate Professor,

Associate Professor Department of Management

Donetsk National Technical University,

Pokrovsk, Ukraine

podluzhna@gmail.com

Nataliia.podluzhna@donntu.edu.ua

SYSTEMATIZATION OF FACTORS INFLUENCING THE KNOWLEDGE DEVELOPMENT OF REGIONS OF UKRAINE

Abstract.

Introduction. *The issue of knowledge essence determination with their properties and have the influence upon the regional processes of progressive development is urgent in modern conditions. Therefore, the purpose of the article is to establish the properties of knowledge that are useful in the processes of economic progress, and to systematize the factors influencing the knowledge development of regions.*

Purpose. *The aim of the study is to identify the properties of knowledge that are useful in the processes of economic progress, and the systematization of factors that affect the knowledge development of the regions.*

Methods. *To determine the properties of knowledge as for the opportunity of establishing factors that influence the knowledge economy formation on a certain territory the study uses methods of generalization, observation and logic.*

Results. As a result of the study the existing approaches to the understanding of essential characteristics of "knowledge" category are summarized allowing their basic properties' distinguishing. The main factors are established that influence the knowledge formation on the regional level. Factors are gathered in nine similar groups: natural, historical-political, socio-demographic, infrastructural, professional-qualification, socio-economic and financial, scientific-innovational, production-entrepreneurial and managerial. The influence of any of the abovementioned factor groups is to contribute in the knowledge development of a region.

Originality. The notion definition of the knowledge development for a certain territory (region) is offered that should be understood as the process of progressive changes in its socio-economic state, and the improvement of its population's living standards being the result of the increment of intellectual, innovative and human capital based on the activation of tools for creation, application and dissemination of knowledge that favor the knowledge economy formation and provide its various forms manifestation in a certain territory.

Conclusion. Due to the research conducted the content of each characteristic of knowledge got specified on the ground of their properties establishment in economic and managerial context. The factors are determined that are conducive to the knowledge economy formation on the regional level. The essence of the "knowledge development of the region" notion is specified.

Keywords: knowledge economy, region, properties of knowledge, knowledge development, factors of knowledge economy, regional policy.

Одержано редакцією: 01.12.2017
Прийнято до публікації: 13.12.2017

УДК 339.17(477)

РИЖКО Олександр Вікторович,
аспірант кафедри менеджменту,
ПВНЗ «Європейський університет»,
м. Черкаси, Україна
vera_bsh@ukr.net

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Метою даної роботи є дослідження факторів розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу. Відповідно до мети були поставлені та виконані наступні завдання: проведено класифікацію які чинять вплив на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу в Україні; визначено, що найбільш важливими ендогенними факторами розвитку інноваційно-інвестиційної потенціалу МБ є організаційно-управлінський потенціал, інноваційні та фінансово-економічні потенціали підприємства, які в цілому визначають можливості для впровадження інновацій; для більш повного дослідження інноваційно-інвестиційної діяльності малого бізнесу нами виділено такі найбільш важливі екзогенні фактори, як інституціональні, ринкові, соціально-економічні умови, виробничо-технічний та науково-технологічний потенціал та природні особливості країни, які в сукупності визначають інноваційне середовище МБ на макrorівні; визначено найбільш значимі проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку суб'єктів малого бізнесу в країні: недостатній рівень інноваційної активності малих підприємств, відсутність конкурентного середовища, яке б стимулювало впровадження інновацій, низький рівень комерціалізації наукових розробок та інтелектуальної власності, диспропорція в структурі джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств тощо.

Ключові слова: малий бізнес, підприємство, інвестиції, інновації, фактори, інноваційно-інвестиційна діяльність.

Постановка проблеми. На сучасному етапі української економіки впровадження і розвиток інновацій є не тільки важливим фактором підвищення ефективності діяльності суб'єктів малого бізнесу, а й пріоритетним напрямком національної державної економічної політики.